

Няколко думи за Кармилската духовна традиция

Здравейте, приятели!

Аз съм брат Йосиф и бих искал на нашите срещи да поговорим за истинското съкровище, което по Божията милост ни е оставено от нашите предци в Кармила.

Кармил – това е духовна традиция на почти тридесет века, започнала от времената на светия пророк Илия и документирана исторически в последните осем века. В този дълъг период от време се разполагат хиляди горещи сърца, които са копнеели да бдят пред лицето на Бога и заедно с Бога над историята на човека.

Участието в старите духовни традиции ни дава възможност по един особен начин да отмерваме времето в Църквата, да я придружаваме по нейния път, спирайки се на местата, където щедро се е изливала благодатта. Можем да станем свидетели на това как материалните, духовните и интелектуалните постижения, предавани със смирение на следващите поколения, обогатяват и подкрепят пътя на човека. И едновременно с това на младото поколение се разяснява една специфична отговорност, свързана с участието му в духовната традиция, така че то не само да приеме с благодарност наследството, но и да пожелае да се включи в нейното русло, натрупвайки блага.

Кармил израства в резултат и под влияние на много култури в Палестина (латинска, византийска, еврейска, ислямска), като привиква с присъствието им сред толкова сложни ситуации и обстоятелства и същевременно успява да запази изключителния духовен капитал на съзерцанието и постиженията на отшелниците като нещо универсално, вдъхновяващо тези, които са се срещали с него или са живели в неговото лоно. Съзнанието за присъствие сред толкова различия, разделения и граници проявява необходимостта не само от задълбочаване на идентичността, но и от нейното прекрочване, като тогава *horos* (т.е. граница, от гр. език) се оформя в *horizon* (т.е. хоризонт, от гр. език), а впоследствие и в общност на делата. Такова едно присъствие в духовен смисъл има ролята на квас, фермент. Кармил със своя специфичен стил да разграничава, а също и с уменията си да синтезира, създава през вековете една духовна среда, в която могат да се срещнат твърде различни формации, които обаче решително се стремят към търсене дълбините на Духа.

В Църквата Кармил играе ролята на памет за Любовта, за безпокойството на тъгуващата Невеста, която, преодолявайки различните ограничения на ситуацията, показва красотата на изначалните съзерцателни идеали на християните.

Ще споменем накратко имена на светци и блажени, както и известни личности, оставили трайна следа в кармилската духовна традиция, без значение дали принадлежат към стария Кармилски орден (OCarm) или към Терезианския Кармил (OCD), защото следваме общата кармилска харизма.

RUBRICA PRIMA (XIII – XIV в.)

Първата рубрика, начало или надслов (*Rubrica prima*), е била своеобразно верую на кармитите, в което накратко са изложени елементите на традицията и духовността на Кармил. Нейната цел е била да се даде официален отговор на въпросите, отнасящи се до началото на Ордена и неговото наименование. Нейните текстове са запазени в конституциите на Ордена от 1281, 1294, 1324, 1327, 1357 и 1369 г. Документът, наречен *Rubrica prima*, показва непрекъснатата редица на „светите Отци“ както от Стария, така и от Новия Завет, живели на планината Кармил още от времената на пророците Илия и Елисей. Най-вероятно документът е бил създаден, след като кармитите преминават от Палестина в Европа. Като резултат от решенията на IV Латерански събор от 1215 г., забраняващ създаването на нови ордени, кармитите е трябвало да определят своя произход. Лионският събор от 1274 г. се връща към рестрикциите от 1215 г. и забранява по-нататъшното функциониране на ордени, които са били създадени след Латеранския събор. На членовете на тези ордени било забранено да служат публични литургии за верните. Можели обаче да преминават към другите вече официално утвърдени ордени. Смятане на рестрикциите настъпва едва на 5 май 1298 г. при понтификата на папа Бонифаций VIII.

Текст от 1357-1369 г.

Първо отговорът на тези, които питат: по какъв начин е създаден нашият Орден и защо се наричаме Орден на братята на Блажена Дева Мария от планината Кармил.

Някои нови братя в нашия Орден не знаят точно как да отговорят на онези, които питат: кога и по какъв начин е създаден Орденът, също и защо се наричаме Орден на братята на Блажена Дева Мария от планината Кармил. Затова желаем със следващите слова да им препоръчаме начина, по който да отговорят.

Свидетелствайки за истината, възвестяваме, че като се започне от времето, когато пророк Илия и неговият ученик Елисей са заживяли набожно на планината Кармил, намираща се недалеч от Акка, светите Отци както от Стария, така и от Новия Завет, чието съзерцание на небесните неща ги е теглило към уединение на същата тази планина, без съмнение са живеели до извора на Илия, постоянно и успешно пребивавайки в непрестанно и свято покаяние.

Техните последователи във времената след рождението на нашия Господ Исус Христос са построили там *ораторий* (т.е. сграда за молитва, от лат.) под наименованието и в чест на Блажена Дева Мария, която са избрали за свой покровител и от която по силата на апостолската привилегия извеждат своето име: Братя от Ордена на Блажена Дева Мария от планината Кармил.

Алберт, патриарх на Йерусалимската църква и легат на апостолическата столица, ги е свързал в една общност, написвайки за тях преди Латеранския събор Правило, което – също като Ордена и името му – с голяма набожност са потвърдили мнозина папи със своите були.

Следвайки пътя на този Орден и неговото Правило, ние, техните последователи, с помощта на Блажената Дева служим на Господа в различни части на света чак до ден днешен. На Него чест и слава през всички векове. Амин.

ВИЛХЕЛМ ОТ САНВИКО (XIII в.)

Вилхелм е водил живот на отшелник на планината Кармил, където е изпълнявал задълженията на дефинитор (помощник на провинциала) на провинция „Света земя“. През 1287 г. е в ръководството на капитула (събрание на свещениците на Ордена, на което се разглеждат важни за целия Орден въпроси) в Монпелие. Около 1291 г. споменава за големите трудности на Ордена в Англия, както и за видението на нарамника, което е предизвикало намесата на папа Инокентий IV. В своята *Хроника* описва загубата на манастирите в Светата земя.

Тук ще приведем кратък откъс от неговата *Хроника*.

Хроника на Вилхелм от Санвико, отшелник от планината Кармил, представяща развитието на Кармилския орден в провинциите Сирия и Европа, както и унищожението на манастирите в Светата земя

Глава I.

Кармилските монаси, чийто Орден е започнал съществуването си от Светата земя, през дълъг период от време са имали навика да се заселват в градове и безлюдни места само в тази област.

През 609 г. обаче един безбожен арабски владетел – Хумар, ученик на лъжливия Мохамед, изтръгнал Светата земя от управлението на християните и я поставил под управлението на сарацините. Поради трудностите, които започнали да създават сарацините, монасите е трябвало да напуснат много от обитаваните от тях места, спасявайки се на планината Кармил и в други безлюдни райони в страната. След време, през 1099 г., князът на Лотарингия, Годфроа от Буйон, заедно с кръстоносците отвоювал Йерусалим от ръцете на неверниците и го обновил, а после, след постепенното изтласкване на сарацините, завоювал повторно цялата територия на Светата земя и я предал на християните. Така славата на Ордена отново се разпространила из цялата Света земя.

От различни части на света тогава пристигали набожни християни, копнеещи да видят земята, в която нашият Господ Исус Христос е бил заченат, родил се е и е живял, в която е бил кръстен, изкушаван, в която е извършил чудото на Своето преображение, страната, в която е страдал, умрял и е бил погребан, в която е възкръснал и се е възнесъл на небето. Те пристигали в Светата земя и без страх посещавали местата, където достопочтените старозаветни Отци са

вършели чудни дела. Особено много харесвали местата, в които Исус Христос е осъществявал тайната на Изкуплението на човешкия род. Тези пришълци, идващи от различни краища на света, са били с такава нагласа за набожен живот и толкова впечатлени от праведността на монасите от планината Кармил, привлечени от съзерцанието на небесните неща, че мнозина от тях, виждайки, че животът, който монасите водят в пещерите, е изпълнен със съвършен вътрешен мир и почивка за ума, и че е богат на добродетели, смятали себе си за щастливци заради възможността да се включат в тези общности и да живеят набожно, отричайки се от славата на този свят.

Поради това, че броят на поклонниците нараснал до степен вече да не могат да бъдат приети всички на планината Кармил, те започнали отново да се заселват на напуснатите по-рано пusti места, на които векове преди това са живеели свети мъже, като ще спомена сега най-известните от тези места. Някои от монасите, следвайки стъпките на светите Отци на своя Орден, като например св. Йоан Кръстител и синовете на пророците, се разпръснали по безлюдните места покрай река Йордан, построявайки за себе си малки къщички. Други избрали за себе си пустеещите места на планината на Четиридесетте дни (става дума за планината на Изкушението близо до Йерихон); там посвещавали своя усамотен живот на Бога, живеейки в малки пещери близо до извора, чиято горчива и безполезна вода е очистил пророк Илия. Именно в това пусто място нашият Господ е постил четиридесет дни и четиридесет ноци. Други пък избрали за свое обиталище пустинята, граничеща с Галилейското езеро, където Исус често е учел хората, където, умножавайки петте ечемичени хляба и двете риби, е наситил тълпите народ и където е извършил и други чудни дела. Амалрик, патриархът на Антиохия, повел някои към усамотението на планината Нерус, наречена също Черната планина, и там в пещерите те посвещавали на Бога своя скрит живот.

И въпреки че всички тези групи са обитавали различни места, те са запазили същия усамотен живот, който са водили отшелниците на планината Кармил.

Глава II.

След известно време споменатите по-горе монаси получили от Алберт, патриарх на Йерусалим, Правило за живот, основано върху монашеската традиция. Същият този патриарх Алберт през 1199 г. завършил строежа на манастира, започнат на планината Кармил при извора на Илия, придавайки му нова форма според указанията в написаното Правило. Оттогава благодарение на щедростта на благородниците и изобилието от дарове на верните монасите започнали изграждането на подобни манастири в други пустинни места и градове на Сирия. Всички тези манастири са били построени по такъв начин, че да могат да осигурят запазването на уединения живот, предписван от Правилото.

[...]

По-нататък Вилхелм от Санвико разказва за изграждането на много от тези манастири на места, които са добре известни от Стария Завет и са разположени в провинция Финикия Сирийска, както и в провинция Палестина, като в края на тази Глава II подчертава следното:

Всички споменати манастири са приели Правилото и институциите от манастира на

планината Кармил, оставайки зависими от този манастир и неговия настоятел.

По-нататък Вилхелм от Санвико разказва за многобройните нападения от страна на неверници върху манастирите и тяхното унищожение в почти цялата провинция Финикия, а също и в Палестина. Братята от тези манастири, които не са били избити при нападенията на сарацините и на други езичници, бягат в различни страни в Европа. В глава VI на своята Хроника Вилхелм разказва за това как боголюбивият крал на Франция Луи IX, след като през 1249 г. побеждава сарацините със своите рицари кръстоносци, впоследствие попада в плен при тях. Откупва себе си и своите рицари с огромна сума пари, които заплаща на сарацините. И след това посещава Светата земя и Божи гроб. Посещава също на планината Кармил манастира на Братята на Блажена Дева Мария. Остава поразен от достойния за възхищение религиозен живот на монасите, но поради смъртта на кралицата на Франция и по настояване на бароните решава да се завърне във Франция. На третата нощ на разсъмване корабът, на който са кралят и бароните, близо до планината Кармил внезапно претърпява два мощни удара. Те били толкова силни, че всички мислели, че са се ударили в подводни скали и корабът ще потъне всеки момент. Тичайки при краля, те го заварват коленичил да се моли горещо на Бога. Опасявайки се, че ще потънат, придружаващите краля чуват камбанния звън на манастира на Братята на Блажена Дева Мария от планината Кармил. Когато го чул, кралят запитал капитана на кораба откъде идва този звън. Отговорили му, че е от манастира на Братята на Блажена Дева Мария от планината Кармил. Бидейки голям почитател на Божията Майка, той дава обещание, че ако Девата спаси него и хората му, ще организира поклонничество до манастира. Скоро той изпълнява обещанието си и с голяма набожност участва в ранните литургии в манастира. Дълбоко впечатлен от живота на монасите, той помолва настоятеля на манастира да му позволи да вземе със себе си във Франция няколко монаси французи. При завръщането си в родината, той основава за тях манастир в Париж и приемайки скоро нови братя, монасите основават манастири и в други градове на Франция.

[...]

По-нататък в глава VII на своята Хроника Вилхелм разказва как дяволът, давайки си сметка, че колкото повече се противопоставя на развитието на Ордена, толкова повече се множат манастирите на кармитите по света, ожесточава атаките си и настройва някои ректори и настоятели на парафиалните църкви да се противопоставят на монасите. И постепенно тактиката му „Разделяй и владей“ дава резултати, като на братята се създават много трудности от най-различен характер. Братята се обръщат в молитвите си с пламенна молба към своята Покровителка, Дева Мария, да им помогне и да ги посъветва какво да направят в тази тежка ситуация. Девата им казва да се обърнат с молба за помощ към папа Инокентий IV и това дава очаквания резултат – атаките срещу тях са прекратени и дори атакуващите ги духовни лица започват да им помагат. Постепенно Орденът започва да се разраства и разпространява в различни части на Европа.

[...]

Любопитно от духовна гледна точка е това, което Вилхелм от Санвико споделя за съдбата на Ордена в глава VIII, и затова ще се вгледаме в неговия разказ.

Глава VIII

По времето, когато светият Орден се развива в отвъдморските територии, както беше споменато по-горе, се извършваше пълното му унищожение в Светата земя, в Палестина. Поради доста честите и взаимни набези на сарацините и християните мнозина монаси загиват от ръката на езичниците; това особено се случва в пустинните манастири и тези в безлюдните райони на Черната планина и в манастира Валим (наречен така по името на неговия благодетел). Скоро братята трябвало да напуснат напълно тези манастири, защото станало невъзможно там да се живее спокойно. Неверниците напълно унищожили тези манастири.

През 1244 г. скитските езичници удържали голяма победа в Светата земя над рицарите тамплиери, кръстоносците и другите християни. Обсадили Йерусалим и избили много верни както в самия град, така и около него. Поради обсадата никой не смеел да направи поклонение до Гроба Господен. Като последица от това монасите от манастира в Йерусалим, които се издържали от подаянията на поклонниците, търпели глад. Под натиска на събитията братята напуснали този манастир, както и останалите манастири в Палестина и се преместили във Финикия. И така Орденът в Палестина напълно западнал.

Всички тези престъпления и грехове на слабите християни, които водели до покварата в Светата земя, започнали да викат за отмъщение от небето. Затова Бог отслабил техния дух, докато в същото време усилил духа на техните противници езичниците. И те с голяма мощ започнали да атакуват град Антиохия, превземайки го в 1267 г. Избили огромно множество християни и превърнали града в руини, унищожавайки напълно манастира, който братята притежавали там. В същата тази война братята загубили и манастира на Черната планина. Орденът в провинция Комагена бил унищожен.

От дълго време Господ Бог чакал да се покаят за греховете си християните от Финикия, погълнати изцяло от своите земни дела. Не виждайки обаче никакви признаци за поправяне, Бог подбудил голямо множество езичници против християните. Неверниците нападнали Триполи и го превзели в 1288 г., унищожавайки манастира на Ордена ни и целия град; избили всички негови жители, както жените, така и мъжете. Преминавайки през околностите на Триполи, езичниците достигнали и до „Манастира на Прекрасното място“ близо до Извора на Градините и го разрушили напълно. Същата година по подобен жесток начин унищожили и Тир. Там пролели кръвта на безброй християни и унищожили града заедно със споменатия манастир на Ордена.

Почти две години сарацините обсаждали богатия град Акка и едва през май 1291 г., след много стълкновения, битки и чудодейна отбрана на града от неговите християнски защитници, градът пада в ръцете на неверниците. Езичниците избили или отвели в робство над 30 000 християни, без да се смятат онези, които са успели да избягат с лодки, сред които бях и аз. Много християни загубиха живота си по същия начин в Тир и Триполи. Сарацините до такава степен унищожили града, че манастирът, който се е намирал там, не е можело повече да бъде обитаван. От там сарацините се качили на планината Кармил и опожарили манастира на Братята на Блажена Дева Мария, който аз преди това напуснах, бягайки в Акка, но който покрай многобройните набези все още не беше напълно разрушен. Нашествениците

заварили монасите да пеят *Salve Regina* и избили всички.

По такъв начин Ордена беше унищожен във Финикия и постепенно в цялата Света земя. Членовете на Ордена, които бяха пребъдвали в непрестанно съзерцание на Бога на планината Кармил от времената на пророците Илия и Елисей, т.е. в продължение на 2 221 години, по време на тези преследвания изгубили своята планина. Мисля обаче, че така е трябвало да стане, за да се изпълни словото, изречено от пророк Йеремиа: „Гледам – и ето, Кармил е пустиня, и всичките му градове са съсипани от лицето Господне, от яростта на гнева Му“ (Йер. 4:26). Също така и Исаия е пророкувал, че радостта и унесът, които членовете на Ордена вкусвали в сладостта на съзерцанието на тази планина, няма да траят вечно; радостта и унесът ще бъдат взети от планината Кармил (Исаия 33:9).

Обаче именно от тази планина членовете на Ордена се разпръснали по всички страни на света. Виждаме всъщност, че от времената на блажения папа Инокентий IV и богобоязливия крал на Франция Луи те основават нови провинции, които скоро започват да процъфтяват и изобилстват с нови обители, подходящи и отговарящи на големия брой монаси.

Благодарение на нашия Господ Исус Христос този разцвет спомогна много за разпространението на католическата вяра. На Него, ведно с Отец и Светия Дух, да бъде слава и чест през всички векове на вековете. Амин.

х х х

От сърце ви желая мира в душата и радостта в сърцето, които Господ дава на търсещите Го негови верни.

Източници на текстовете:

Antologia karmelitańska, red. Marian Zawada OCD, Kraków, 2005; *Библия*, изд. Св. Синод на БПЦ, 1982